SvenskaCanadaTidningen

Printed and published every Wednesday by the CANADA WEEKLY PRINTING COMPANY, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its office and place of business, 325 Logan Ave., Winnipeg, Man.

Telephone: Garry 3174.

P. M. DAHL, Manager. NILS F. SON BROWN, Redaktör.

PRENUMERATIONSPRIS:

Helt år, i förskott	$1.50
Halft år, i förskott	1.00
Helt år till Förenta Staterna	1.75
Helt år till Sverige	2.50
Halft år till Sverige	1.50

Prenumerationsmedel kunna sändas såväl i registreradt bref som genom Post eller Express Money Order eller Postal Note. Dessa senare, som ej behöfva registreras, böra göras betalbara till The Canada Weekly Printing Co., Ltd.

Prenumerant, som önskar sin adress ändrad, ombedes att insända både den gamla och den nya adressen.

Insända prenumerationsmedel kvitteras endast å den gula adresslappen.

ANNONSPRIS PÅ BEGÄRAN.

Efterfrågningar, 3 gånger, ... $1.50
Dödsannonser med svart ram och kors $1.50

Förlofningsannonser, önskas, etc., 50c per gång å utrymme icke öfverstigande 1 tum, enkel spalt. Betalning för småannonser bör alltid insändas i förskott.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

Onsdagen den 6 Februari, 1918.

Bränslesituationen.

Bränslesituationen i Canada är allvarlig. På många platser har befolkningen lidit och lider av brist på kol, och försöken att lindra dessa förhållanden ha icke alltid krönts med framgång. Detta kastar en skugga på den administration, som försummat att vidtaga åtgärder mot en situation, som ofta förutsagts av sådana, som äro i stånd att tala med auktoritet. Vi hava ständigt varnats, att det med all sannolikhet skulle bli brist på bränsle i vinter, men regeringen och dess bränslekontrollör synes icke ha fäst något avseende vid varningen, förrän situationen var oss inpå livet. Vi äro nu fullständigt beroende av Förenta Staternas och dess kontrollörers goda vilja och samarbete. Redan har kontrollören i staten New York uttryckt den åsikten, att Canada fått för mycket kol från republiken, kol, som, enligt hans åsikt, behöves i landet, och som icke borde få exporteras, förrän hela hemmarknaden fått sitt. Om denna mening skulle göra sig gällande i hela landet, är det mycket troligt, att vårt kolförråd kommer att bli betydligt reducerat, med resultat som äro alltför avskräckande att ens tänka på. Ett sådant steg skulle betyda ruin för många industrier, ty det är föga troligt, att något kol skulle furneras våra fabriker, förrän folket erhållit sin del för sina hem.

Man kan utan överdrift säga, att Canadas kontroll är rena humbugen. Födoämneskontrollen har blivit ett nationellt skämt, ehuru ämnet ingalunda är skämtsamt. Prisen äro högre nu än någonsin förut och förnödenheterna knappare, och ingen ljusning synes. Och nu kommer därtill den viktiga bränslefrågan. Situationen är här sådan, att den kräver snar handling och en uppvisning av exekutiv förmåga, som ännu icke varit förnimbar i något av kontrolldepartementen.

Bluffade i alla fall?

Våra läsare påminna sig kanske den artikel, vi nyligen publicerade, och vari vi påstodo, att nykterhetsvännernas ledande män varit för snara att höja pris och lov till dominionregeringen för den s. k. förbudsförordning, denna utfärdat. I förra numret gav mr G. H. Silver ett ingående svar på denna artikel, och i samma nummer publicerades en uppgift ur "Winnipeg Telegram", att den nya förordningen trots de uppgifter, som tidigare lämnats till pressen, icke innehåller något som helst förbud mot interprovinsiell försäljning av rusdrycker, och att hela förordningen därigenom är ganska värdelös i förbudsavseende. Vi återgåvo detta meddelande ur Telegram med frågetecken och en viss reservation, ty vi ha aldrig sett någon större lit till nämnda tidning. Nu äro vi dock redo att säga, att Telegram antagligen icke hade så orätt, och åter framkasta det påståendet, att nykterhetsvännernas ledare och mr Silver nog blivit bluffade i likhet med de flesta personer i Canada. Vi grunda detta påstående på ett uttalande i "The Canadian Liberal Monthly" januari-nummer. Denna tidskrift utgives, som bekant, från Ottawa av det liberala partiet, och den har alltid visat sig vara synnerligen väl underrättad. Den har ju även alla förutsättningar därför, då den står i direkt kontakt med de ledande männen inom det liberala partiet.

Vi taga oss friheten att här i svensk översättning återgiva hela den artikel i Canadian Liberal Monthly, vi syfta på. Under rubriken "Rusdrycksfrågan —mera skydd" skriver tidskriften:

"Winnipeg Telegram frambär en ursäkt till sådana, som icke äro i favör av förbudslagstiftning, för den förordning, som utfärdats av dominionregeringen, och som sades skola innebära dominionförbud. Men då denna regeringsförordning endast förbjuder, att utländska spritdrycker hädanefter importeras till Canada för att icke störa de canadensiska brännerlernas affärer, synes ursäkten knappast vara av nöden påkallad.

I detta sammanhang kan det vara på sin plats att anteckna, att enligt rapport från Department of Inland Revenue för det fiskalår, som slutade d. 31 mars 1917, uppgick den kvantitet sprit, som producerades i Canada under fiskaläret från den 31 mars 1916 till den 31 mars 1917, till 6,400,119 gallon mot 3,540,012 gallon under föregående fiskalår, nämligen från den 31 mars 1915 till den 31 mars 1916.

Enligt samma rapport, sidan 11, importerades till Canada 1916—17 4,246,367 gallon mot 3,719,246 under 1915—1916.

Det är betecknande, att i regeringsförordningen (order-in-council) av den 22 december, nummer 3473, publicerad i en extra upplaga av "Canada Gazette" av samma datum, förekommer förbud mot all import av rusdrycker till Canada, med undantag av vin för kyrkligt bruk, rusdrycker för medicinskt bruk och manufaktur, men i förordningen finnes icke ett ord om förbud mot tillverkning av rusdrycker i Canada, ehuru det meddelande, som utgivits av regeringen, och som lämnats till pressen, innehåller en paragraf, att det är regeringens avsikt att inom kort förbjuda dylik tillverkning i Canada. Som saken nu står, blir den enda förändringen den, att de canadensiska tillverkarna av rusdrycker befrias från konkurrens från brittiska länder och utlandet. Regeringsförordningen (order-in-council), som här ovan refererats till, säger icke ett ord om transport av rusdrycker från en provins till en annan i Canada."

Om Canadian Liberal Monthly är rätt underrättad — och man har ingen som helst anledning att betvivla det — då har sannerligen Canadas folk i allmänhet och de nykterhetsvännernas ledare, som så högt prisade det s. k. förbudet, i synnerhet blivit bluffade. De borde dock ha kommit ihåg, att det är den s. k. unionregeringen, som sitter vid makten, och att denna regering ju tydligt visat, att den icke ämnar röra vid de stora intressena, vare sig dessa äro brännerliinträssen eller något annat.

Vi hoppas, att mr Silver är lika snar att giva oss rätt, som han var snar att kritisera oss.

Till Canadas svenska lutheraner.

S. C. T. brukar icke lägga sig i val av tjänstemän för de svenska organisationerna. Vi anse nämligen, att detta är en sak, som angår endast organisationerna i fråga. Det kan dock givas situationer, som kräva, att ett ord säges även från utomstående, situationer vid dylika val, som beröra hela det svenska folket i Canada. Och då anse vi oss vara i vår fulla rätt att säga vår mening.

En sådan situation föreligger vid Svenska lutherska Canadakonferensens årsmöte i mars i Dubuc, Sask. När valet till president för denna konferens företages, komma säkerligen de flesta av de väljande att känna, att det valet kommer att bli avgörande för konferensens väl och anseende för ganska lång tid framåt. Ty det är mer än troligt, att den nuvarande presidenten, pastor V. J. Tengwald, kommer att uppställas för återval, och om han blir vald, skall säkerligen hela den lutherska kyrkan i Canada komma att lida. Det är särskilt hans senaste bedrift att motsätta sig och motarbeta den svenska nationella samlingen i Canada, som föranleder oss att tro det. Om han blir omvald, kommer säkerligen kenna kyrka, som dock har en nationell uppgift att fylla, att stämplas som en icke nationell och osvensk organisation. Och vi hoppas, att alla delegater till årsmötet vilja se till att så icke sker. Vi hålla den svenska lutherska kyrkan i Canada för högt för att vilja se den på avvägar, på stigar, som leda mot nationell splittring, nationell söndring och ren kulturfientlighet. Därför ansågo vi det vara vår pligt att denna gång tala och härnedan återgiva ett brev från en aktad svensk lutheran, vilket ganska väl klarlägger situationen. Detta brev är av följande lydelse:

Herr redaktör för Svenska Canada-Tidningen!

Det är med den allra största tvekan jag tager till orda i en fråga, som kanske endast berör ett samfund och vilken kanske endast borde framföras inom detta. Men vid närmare eftertanke har jag funnit att denna fråga är av sådan vikt, att den bör fram inför hela den svenska allmänheten i Canada. Och när jag nu talar, gör jag det i den förhoppningen, att det skall lända den kyrka, jag tillhör och som jag älskar, till nytta, och att det även skall bliva till någon nytta för svenskheten, den svenska nationella samlingen i Canada.

Svenska lutherska Canada konferensen skall hålla sitt årsmöte i Dubuc, Sask., i mitten av mars månad. Vid detta årsmöte kommer säkerligen den nuvarande presidenten, pastor V. J. Tengwald att uppställas som kandidat för presidentskapet. Hans utsikter äro väl icke så stora, ty han sitter ju på endast en röst — de elaka säga, att det är hans egen. Men det är nog ändock på sin plats att varna delegaterna för att återinvälja pastor Tengwald.

Skälen därtill äro många, lika många som hans bedrifter varit, dessa bedrifter som Ni, herr redaktör, endast delvis avslöjat i Eder tidning. Så långt jag har set,t har Ni aldrig gjort "otillbörliga utfall" mot kyrkosamfunden, såsom pastor Tengwald påstått. Ni har endast avslöjat hans och hans gelikars mindre vackra metoder, och därför böra vi kyrkomedlemmar känna oss tacksamma. Jag skall nu icke tala om, hur pastor Tengwald burit sig åt i sin egen församling, huru han lyckats få bort det bästa elementet inom kyrkan från förtroendeposterna och samlat omkring sig ett mindre lämpligt, o. s. v. Jag vill endast vidröra den hållning, han intagit gentemot den svenska nationella samlingen, gentemot Svenska Nationalkomitén och Svenska Nationalbiblioteket. Denna rörelse är kanske den bästa vi haft här i Canada och den stödjes av Sveriges förnämste representant härute, av flera lutherska pastorer, av en massa medlemmar av den lutherska kyrkan i Canada. Och den är sannerligen värd detta stöd. Den är värd att officiellt stödjas av den lutherska kyrkan, vilken dock har ett kulturarv som ingen annan svensk kyrka att taga vara på, och vilken icke har sådana traditioner av kulturvidrigt läsert att bära på, som vissa andra samfund. Denna kyrka är ju även erkänd av den svenska staten, och borde detta vara något som förpliktar.

Men pastor Tengwald är tydligen av annan åsikt. Han har ställt sig avvisande och fientlig mot denna ädla rörelse. Det har berättats mig, att den verkställande komitén av Svenska Nationalbiblioteket utsett två aktade män för att uppvakta pastor Tengwald och erbjuda honom plats i nämnda biblioteks styrelse. För ingen annan person har så krusats som för honom. Det har väl icke skett för honom som person utan som president för den lutherska kyrkan. Men pastor Tengwald har sagt nej, obevekligt nej. Ty, sade han, han var redan bunden av en allians med Canada Postens män. Tänk Eder, lutheraner: Vår president går och binder sig, för att arbeta mot en nationell svensk rörelse, vid Canada Posten, detta avskyvärda, ohederliga och kulturvidriga missfoster! Binder sig vid detta och annat andligt patrask! Något sådant som Canada Posten, vilken uppmanar svenska föräldrar att vakta sina barn för undervisning i skolorna, finnes väl knappast maken till. Men den är icke värd att spilla bläck på, och jag tror, att Ni, herr redaktör, gör klokast i att hålla fast vid Eder föresats att helt ignorera den, ehuru jag nog förstår, att det kan kittla i fingrarna ibland, då Ni ser dess oerhörda dumhet och lögnaktighet.*) Ja, sådant är det sällskap pastor Tengwald håller! Sådan är hans uppfattning av den krävande post, han innehar, låt nu vara på bara en röst! Lutheraner, handen på hjärtat, är den mannen värd att vara vår president?

Nej, och åter nej. Vi ha länge nog hållits tillbaka av en del pastorer av pastor Tengwalds typ, av präster, som äro okunniga, trångbröstade och ofördragsamma. Om vi icke nu vakna upp skall vår kyrka bliva lidande, skall dess anseende bliva lidande. Det höves oss lutheraner att föregå de andra kyrkosamfunden med gott exempel. Vi måste ha blicken öppen för den nya tiden och dess krav. Vi måste skaffa oss själva upplysning och sprida sådan bland andra. Vi få icke sluta oss inom oss själva, utan vi måste räcka handen till alla svenskar och tillsammans med dem arbeta för svensk nationell samling kring höga och ädla mål. Vi ha traditioner härutinnan, som förplikta, ett arv, som vi ej få förspilla. Vår lösen måste bliva den, som ärkebiskop Söderblom satt för den lutherska kyrkan därhemma: "Mera vetenskap, mera kritik, mera verklighetssinne, som väcker till liv det sökande sinnet i stället för det dogmatiska sinnet". Och låt mig tillägga: Mera samarbete i kulturellt syfte med Canadas övriga svenskar.

I lutherska delegater till årsmötet i Dubuc: Minnens att kanske hela Svensk-Canada har sina blickar riktade på Eder! Glömmen icke Edert ansvar som lutheraner och svenskar! Sen till att det blir ett presidentombyte! Och glöm icke, att det kommer att lända den lutherska kyrkan i Canada till heder, om I uttalen eder i favör av den nationella samlingen, av Svenska Nationalkomitén och Svenska Nationalbiblioteket. Vi ha en man, som sitter i detta biblioteks styrelse, en man som gillar dess arbete, som ivrar för svensk samling och svensk kultur lika mycket, som han ivrar för vår kära kyrkas väl. I veten, vem jag menar: Pastor L. P. Bergström. Glömmen icke honom!

Lutheran.

*) Vi komma hädanefter att helt ignorera Canada Posten redaktionellt. Vi tro, att vi tillräckligt påvisat dess dumhet, lögnaktighet och kulturfientlighet. Vi lämna den nu åt dess oblida öde: glömskans och föraktets. Om våra ärade skribenter vilja handskas med vidundret, vilja vi dock ej förneka dem det "nöjet". — RED.

Tjuren på arenan.

I "Daily News" i London förekommer en artikel som hälsar lord Lansdownes brev som en bedrift av första ordningen, en rensning av den kvava krigsatmosfären. Vad tidningens utgivare, mr A. G. Gardiner, här skriver är intressant ur två synpunkter, skriver Dagens Nyheter. För det första visar det, att det i England finns en annan tankeriktning än den som ursinnigt ropar på Tysklands "krossande". Men för det andra föreligger här också ett exempel på hur den liberala press i England som har de vackraste traditioner fullgör sin uppgift, utan att låta sin röst tystas därav att i spetsen för ministären står en man som väl fortfarande gör anspråk på att representera Daily News' eget parti. Vartill bör läggas den anmärkningen att kritiken framföres under ett krig då anspråket på obrottslig enighet är drivet till sin spets.

Lord Lansdowne har gjort det respektabelt, ja, till och med patriotiskt att tänka, konstaterar mr Gardiner. Det är ej underligt att det inträffat panik bland de galna dervischerna som hålla det för otillåtligt att fråga vad England fullföljer för mål, vad det kämpar för. Enligt deras uppfattning utkämpas ett krig icke med förståndet, utan med lidelsen. Man bör efterlikna den ädla tjuren som anfaller med sänkt huvud och slutna ögon. Man måste skälva av hat och raseri. Ju mer man skälver, dess segerrikare blir man, skälver man icke längre, är man förlorad. Denna inbillning är däraktig, såsom var och en vet från tjurfäktningen och boxararenan. Tjuren på den spanska cirkus är den mest högtidliga, men också den säkrast dödsdömda kämpen i hela världen. Den som sett Charpentier i kamp vet att han segrar därför att hans kalla tanke håller lidelsen i styr. Han slår motståndaren med huvudet.

Mr. Gardiner konstaterar att lord Lansdowne är lika besluten att "fullfölja kriget" som någon man i England. Men han vill icke bara slåss, han vill också ha ett slut på slagsmålet. Han lika litet som någon engelsman diskuterar den tredubbla grunden för den blivande freden: upprättelse, ersättning och säkerhet. I fråga om Belgien och i fråga om nationernas rättigheter finns det ej plats för någon eftergift. Släppte England efter här, skulle det vara ute med frihetens sak i världen och ingen som älskar friheten skulle bry sig om att leva längre. Men lord Landswone skiljer sig mycket bestämt från knock out-skolan. Det är den rena löjligheten att säga att Morning Post eller Daily Mail kämpar mot militarismen och för demokratien. De fritaga sig också uttryckligt från sådant nonsens. Lord Northcliffe håller fortfarande fast sitt smuts- och blodevangelium. För ett antal år sedan var det Frankrike han ville bada i dessa element, för att sedan överlämna dess kolonier till Tyskland. Nu är det Tyskland som skall undergå proceduren. Militarismen har man visst ingenting emot. På den sidan tänker man sig världen som före kriget, bara hundra gånger värre, hårarna större, hatet intensivare och kapprustningarna mera tyngande än någonsin. Karaktären på striden skall visserligen bli en annan. Tariffkrig och krig med hemliga traktater, tills tiden är mogen för en ny ansträngning att bärga in skörden.

Lord Lansdowne och mr Gardiner ha här samma åskådning mot Czernin, österrikes utrikesminister. Denna utveckling är omöjlig. Här måste ske ett val: för kriget eller mot kriget. Det är omöjligt att leva för båda idealen. Göra människorna ej slut på kriget, så gör det slut på dem. Den seger England eftertraktar får ej vara första priset i militarism, erövrat från tyska händer till brittiska. Det är den avgjorda freden som skall vinnas. Vad som skall krossas är icke ett folk, men ett system. Och gott att så är. Det förra kan icke ske, men väl det senare. Förvisso kan det bli svårt att driva umgänge med tyskar efter detta krig, särskilt för dem som i likhet med lorderna Milner och Northcliffe ha tyska förbindelser. Men detta är endast en personlig släktskapsaffär. Som nation är England tvunget att leva på samma planet som Tyskland, och skall det ej leva i krig, så måste det leva i fred.

Från detta fundamentala faktum kommer kritikern till det resultat att den engelska strategien under kriget varit uppåt väggarna. Det gällde att så vitt möjligt skilja det tyska folket från det system vars tillintetgörande var krigets mål. I stället har man drivit tyskarna att alltmer införliva sig med detta system. Som praktexempel på denna förfelade statskonst pekar mr Gardiner på knock out-intervjuen och Parisresolutionen. Båda äro Lloyd Georges verk, fastän det antydes att lord Northcliffe haft sitt finger med åtminstone i fråga om det förra. Man kan, heter det, ifrågasätta klokskapen i att över huvud tala om knock outslag. Men skall det ske, så är det bäst att utdela dem först och tala om dem efteråt. I verkligheten kan det kanske sägas att den preussiska militarismen redan fått sitt dråpslag. Det var i så fall 1914, då den misslyckades i så gott som alla sina omsorgsfullt uppgjorda planer. Men i stället för att låta nederlaget verka och fördjupa motsättningen mellan de två riktningar som faktiskt funnos i Tyskland skyndade ententens politiker med Lloyd George i spetsen att förlama den demokratiska rörelsen i Tyskland och framkalla intrycket att folkets sak där är identisk med autokratiens. Samma statskonst har också ansvaret för Kerenskijs fall. Han var av hela sitt hjärta för en fortsättning av kriget efter den verkligt demokratiska linjen, medan Lenin, om han icke är en leksak i Tysklands hand, i varje fall är en farlig fanatiker, vars politik utlämnar Ryssland till dess fiender.

Den engelska regeringen har på lord Lansdownes fråga om vad den vill svarat med att använda Clemenceaus ord: Det mål vi kämpa för är segern. Mr Gardiner har mod att replikera: Jag kan ej tänka mig ett tommare ord och ett mer otillfredsställande svar. Han vet icke och ingen vet om detta orakelspråk icke möjligen innebär att man visserligen håller fast vid att fredsslutet skall skänka upprättelse och ersättning, men att man tilläventyrs ger för liten vikt åt kravet på den framtida säkerheten, som dock är det viktigaste av allt. Den gammalengelska liberalism som ännu för ordet på Daily News' ledaravdelning tillägger, vad den konservativa lord Lansdowne icke sagt ut, att det här icke finns mer än ett hopp: att demokratien, att folken själva fixera krigsmålen, så att varje tvetydighet försvinner. D. v. s. att de äro beslutna att segra på det sättet att segern ger ger dem verklig befrielse, men icke låter dem bli liggande vid det gamla eländets avgrund.

Man kan icke nog prisa det mod som inspirerar till ett så klart språk gentemot en nation som av sina ledare hetsas att följa exemplet av tjuren på arenan. Det skulle bli ljust i den mörka vinternatten, om det gåves ett otvetydigt uttryck för att ententens folk icke kämpa för något annat än för den nya rättsordning som säkerställer freden. Mänskligt att döma skulle de ge luft åt den bekännelsen att samma mål är också majoriteternas i Tyskland och österrike-Ungern. En sådan konfrontation skulle betyda mer för den slutliga freden än det osäkra skådespel som nu uppföres av bolsjevikerna i Ryssland.

GIV oss kol!

*

Canada har ett synnerligen skarpt vinterklimat. Kolsituationen har länge varit kritisk. Men regeringen har intet gjort.

*

Icke heller har det förmärkts någon förändring i livsmedelssituationen — annat än högre priser! Naturligtvis! Vi ha en födoämneskontrollör!

*

Frågan för veckan.

Var blir lokalbiblioteket No. 7?

*

I Norge har hållits en fredskongress där Sveriges fredsvänner varit representerade av Svenska freds- och skiljedomsföreningen, den Sundblad—Sandstedtska organisationen. Sammanträdet var icke fritt från sammanstötningar. Hr. C. Lindhagen, Stockholms "röde" stridbare borgmästare, var nämligen med. Slutakten refereras så:

Borgmästare Lindhagen framställde ett förslag till uttalande, enligt vilket han i allt skulle stödja den ryska fredsvädjan och vari man sade sig hysa de livligaste förhoppningar att förnuftet skulle segra över vanvettet i detta krig samt att fredsförhandlingar under den närmaste framtiden måtte komma till stånd. Förslaget förkastades med övervägande majoritet.

Hr. Lindhagen framställde då ett förslag till ny fredsresolution, vari det riktades en vädjan till Tyskland att efter krigets slut låta Sönderjylland återförenas med Danmark. Ordföranden, stortingsman Bernhard Hansen, avbröt emellertid hr Lindhagen med orden: "Vi måste nu sluta. Jag kan icke ge hr Lindhagen ordet".

Hr. Lindhagen svarade: "Jag måtte då få lov...." Ordföranden (vinkar avvärjande): "Nej, nej, skola vi ha ännu flera resolutioner?" (Oro i församlingen.) "Kongressen skall nu avsluta sina förhandlingar för denna gång".

Hr Lindhagen: "Och detta skall vara yttrandefrihet! Det är den egendomligaste varietédemokrati jag någonsin sett, denna i Norge. I Sverige skulle det icke på något håll ha förekommit att man på detta sätt undertryckte yttrandefriheten. Även den mest konservative högerman i Sverige skulle icke ha hittat på något sådant. Det är ordföranden här som fattar kongressens beslut och icke kongressen själv! Något liknande har jag aldrig förr upplevat!"

Ordföranden: "Vill hr Lindhagen ha ännu en resolution förkastad?"

Diskussionen dog nu bort i ett sorl av röster, och kongressen ville icke ge hr Lindhagen tillfälle att framställa något nytt förslag. Efter detta stormiga uppträde slutade kongressen med en hel del tacksägelsetal.

*

Över 1,500 Minneapolisbor av svensk härkomst hade härom dagen samlats i svenska luth. Emanuel-kyrkan, Minneapolis, för att betyga sin lojalitet, skriver en bytestidning. Ett telegram avfattades till president Wilson, vari församlingen försäkrade regeringen om sin lojalitet. Över 200,000 lutherska unga män hava inskrivit sig sedan Amerikas inträde i kriget, förklarade dr Frank Nelson, som vidare talade om Luther-samfundets arbete vid de olika övningsfälten. Pastor G. K. Stark förklarade, att det svenska folket i detta land var lojalt. Ett musikprogram utfördes, och vid mötets slut utvecklades en "service flag" i nationalfärgerna med 10 stjärnor.

*

O, så lojalt, så lojalt!

*

I den danska pressen har man nöjet att följa en polemik mellan den bekanta litteraturhistorikern, prof. Wilh. Andersen och ett handelsbiträde. I en bokanmälan hade professorn om en person i boken skrivit: "Han gör samma figur i idyllen som ett manufakturhandelsbiträde på Skagen". Icke utan talang angriper biträdet professorn för det nedsättande omdöme om en kår som ligger i det använda uttrycket och gör gällande att medlemmarna av det smädade ståndet ha både kulturinträssen och uppträdande nog för att kunna visa sig bland den artistiskt och litterärt färgade publiken på Skagen. Professorn ursäktar sig med att det är mycket brukligt att generalisera som han gjort, men medger att det kan vara orättvist och ber både de manliga och de kvinnliga manufakturhandelsbiträdena om ursäkt.

Bland annan forskning som kriget gynnat genom att ställa till förfogande ett rikt material är ohyresbiologien. Särskilt tyskarna ha gripit tillfället att underkasta de olika slagen av ohyra, ett av soldaternas värsta plågoris, ett fullt vetenskapligt studium i särskilt för ändamålet upprättade laboratorier. Deras mest framstående expert på vägglusen är professor Albrecht Hase i Jena, som nyligen utgivit en tjock bok (Die Bettwanze, förlag Paul Parey) om detta lilla förhatliga djur, vars släktliv, vanor, betingelser, skadlighet för människan och utrotande synnerligen klart och ingående behandlas. Ämnet låter inte så behagligt, men det är verkligen en bok som kan läsas med nöje av vem som helst. Men särskilt i en bostadshygienikers bibliotek hör den givet hemma.

Ätskilliga medel mot vägglusen granskas av professor Hase. Att ha ljus brinnande i sovrummet håller djuren borta, åtminstone tills de genom hunger drivas till rent dödsförakt. Ett annat sätt att hålla dem borta är att linda remsor med klibbigt insektlim kring sängfötterna. Men eftersom de förstå utvägen att släppa sig ned till sitt offer från taket är det nödvändigt att också spänna en pappershimmel med klibbiga kanter över sängen. Ett enkelt fångstredskap är en bräda med talrika borrhål, som ställes vid sängens fotända under natten. När dagen gryr söka vägglössen gömställen i borrhålen och kunna bringas om livet. Eftersom den älskliga cimex lectularius inte tål högre temperatur än 45 grader, är torr, het luft ett gott utrotningsmedel. Bland lämpliga kemikalier nämner Hase bensol, bensin, terpentin, kloroform, fotogen, ammoniak, kreosol och kolsalva. Som den absolut bästa utrotningsmetoden framhåller han den i Amerika brukliga rökningen med blåsyra, som emellertid är mycket riskabel och därför måste utföras med absolut sakkunskap. Boken innehåller en utförlig redogörelse.

*

Kung Christians av Danmark kusk körde härom kvällen omkull med den ena hästen. Den som inte satt stilla och väntade att det skulle bli klart igen var kungen. Han lade in sin höga hatt i vagnen, och så fick den nyfikna hopen se landets fader stå barhuvad och i sällskapsdräkt och dra i en sprattlande krake.

*

Härom dagen kom böndagsplakatet i Sverige, på sina håll kanske motsett med en viss nyfikenhet, emedan ecklesiastikministern är socialist. Det hedervärda plakatet tar i år särskilt livsmedelslagrare och gulasch i upptuktelse, bara det nu någon synnerlig verkan hava kan. Det erinrar om att nya grupper av folket, vilkas eljest nödtorftiga fasta inkomst icke ökats med prisstegringen, stå inför svältgränsen.

"Sådant trångmål skärper anklagelsen mot ohöljd eller skenfager egennytta som, ovärdig samhällets skydd, brukar tidens nöd till samvetslös vinning", fortsätter plakatet. "Mången blir mindre nogräknad. Godtycke får utrymme. Laglösheten förökas, därigenom kallnar kärleken.

Att för egen räkning orättmätigt undanhålla vad som behöves för den gemensamma hushållningen strider icke blott mot borgerlig lag, utan även mot människokärlekens bud. Oskicklig nöjeslust bör näpsas, när den inom skilda samhällsklasser urartar till jäktande yra, som undantränger sund levnadsglädje.

Mången av de lyckligare lottade lever i belåten okunnighet om andra samhällsgruppers betryck. Vanan förslöar. Orimligheter i samfundet tagas som en självklar naturens ordning i stället för att uppkalla behjärtad eftertanke och oförtruten strävan till förbättring."

Detta är ju delvis nya toner för böndagsplakatet. Men eljest är det ju inga farliga saker. Några nyheter äro dock att anteckna i den sedvanliga stereotypa avslutningsfrasen. Den innehåller en maning att på böndagarna "frigöra eder från dagens omsorger" (förut: "sätta alla världsliga sysslor åsido"). Det gamla böndagsplakatet "bjöd och förmanade" dessutom folk att dessa dagar besöka kyrkorna. Hr. Rydén har i sin formulering ansett det nog med att "inbjuda" det svenska folket till flitigt kyrkobesökande. Att han därvid vänder sig till alla "av vad stånd och villkor han vara må", har han sedan ansett överflödigt att särskilt påpeka.

*

Den notoriskt trångbröstade kyrkoherde Valdus Bengtson i Stockholm (han som inte ville ha skådespelerskor i kyrkokören) har åter varit framme, denna gång i frågan nöd och nöjen. Han vill icke, att pängar till nödhjälpsarbete skola anskaffas medels "lustbarheter" — de fattiga skulle taga anstöt! — och 40 präster i Stockholm ha suckande instämt. Kyrkoherden har naturligen fått svar på tal från många håll — förståndigt håll. Bl. a. har direktör Emric Thunberg givit ett svar, som slutar så:

Utan kalla penningar avhjälpes dock icke någon lekamlig nöd, och jag kan icke vid läsandet av kyrkoherde Bengtsons artikel, som otvivelaktigt är tillkommen i bästa välmening, låta bli att tänka på Anna Maria Lenngrens ord:

En slant, o kristen! mättar mer
än läxor ur katkesen.
Märk det, I Andans män, för er
är denna parentesen.

*

Major Alma Petri i frälsningsarmén, som genom en tjuguårig verksamhet i slummen i Stockholm varit i nära beröring med just dem som komma i åtnjutande av de på ovan beskrivna sätt hopbragta medlen, har inte tyckt sig märka att någon avoghet uppstår emot dem som satsa pengarna, emedan dessa hopsamlas under det man roar sig. Hon tar i övrigt i det hela avstånd från kyrkoherde Bengtson, vilken isynnerhet vill åt scenens hatade barn. Om dessa säger major Petri:

"Vad nu speciellt beträffar dessa omtvistade välgörenhetsföreställningar, där artister från olika teatrar medverkat, måste jag säga att jag, å de fattigas vägnar, känner mig oändligt mycket mera tacksam mot artisterna än mot publiken, som ger ut pengarna. Den senare slänger ut en skärv av sitt överflöd, men de förra ge det bästa och dyrbaraste de ha: sin konst, sitt arbete, sin dyrbara tid. Den enda fordran jag vill ställa på dem är att de hålla föreställningens program fritt från allt som tangerar gränsen till det ekivoka. Det hela må vara hur glatt som hälst, men absolut värdigt måste det vara."

N. F. B.

Tobaksvana lätt överkommen

En New Yorkbo av ster erfarenhet har skrivit en bok om huru tobak eller snusvana lätt och fullständigt skall bortas på tre dagar med gott resultat. Författaren, Edward J. Woods, 1606 B. Station E., New York City, sänder denna bok fritt.

Hälsan förbättras underbart efter nikotingiftet är ute från kroppen.

Lugn, lugn sömn, klara ögon, normal aptit, god matsmältning, manlig kraft, starkt minne och en allmän ökning i dugligheten äro bland de fördelar, som rapporteras. Bli av med den nervösa känslan, intet mer behov av pipa, cigarr, cigarett, snus eller tuggtobak för att tillfredsställa den farliga känslan.

Brevet för dagen.

Redaktören,
H. HERR KNOX MAGEE,
C/o Winnipeg Telegram
Härstädes.

Herr redaktör!

Ursäkta att jag åter tager mig friheten tillskriva Eder. Men jag kände det som en bjudande plikt att lyckönska Eder i anledning av den nu avslöjade tortyren, som tre religiösa fanatiker underkastats av militären, emedan de icke ville gå ut och mörda.... nej, jag menar, utföra hjältedåd. Jag måste lyckönska Eder, sade jag, ty detta har naturligen Edert fulla gillande och blev för Eder ett stort glädjeämne. Det kan ju även ett barn, som endast läst Eder ärade tidning några gånger, förstå. Ni fick nu ett tillfälle att avgiva vittnesbörd om vad som egentligen rör sig på bottnen av Eder djupa själ. Och det tillfället grep Ni genast och publicerade följande mästerverk i Eder tidning under rubriken "Förtjäna ingen sympati" (nej, naturligtvis göra de icke det!):

"Det är icke blott ett ödslande med känslor utan även till skada för landets bästa inträssen att uttrycka sympati för de s. k. "conscientious objectors", som, sedan de blivit tvångsutskrivna, medels passivt motstånd underlåta att göra sin plikt.

Mänskligt tålamod är icke outtömligt — och då en fullvuxen man uppträder som ett bortskämt barn och vägrar att kläda sig och taga kläderna av sig, vägrar att äta sina ransoner, vägrar att exercera, vägrar att utföra även de enklaste militära plikter, medan bättre män omkring honom icke blott uppfyllt sina egna plikter, utan även ödslat sin tid på honom, kan han betrakta sig själv lycklig, om han undkommer med livet.

Om de skolkare, som häromdagen uppförde sig som dårar i barackerna, skulle uppföra sig i fält, som de gjort i Winnipeg, skulle de icke ha något tillfälle att tigga om allmänhetens sympati. De skulle genast arkebuseras och stoppas ned på sex fots djup, innan de ens hunnit kallna. Här i Canada draga de fördel av att de icke äro underkastade fältdisciplinen och försöka tydligen genom sitt skändliga nonsens bliva sända till fängelse, där de kunde vistas i säkerhet, tills kriget är över.

Telegram har icke någon sympati för någon canadensisk medborgare, som vill försvara dylika skolkare till men för officerare och män, som icke blott göra sin plikt, utan som hava — många av dem — redan gjort sin plikt, riskerande livet på Europas slagfält.

Militärmyndigheterna borde taga dessa fanatiker och genast skeppa dem till Frankrike. Där skulle de underkastas fältdisciplin — och där skulle de mycket snart omskapas till verkliga män eller undanskaffas som en verklig plåga.

Vid en tidpunkt, då nationens liv står på spel, är den man, som pratar smörja om "omänsklig behandling" av skolkare av patriotiska soldater endast en grad bättre än föremålet för hans omänskliga sympati".

Alldeles riktigt, herr redaktör, alldeles riktigt! Så skall det låta! Skicka alla, som sympatisera med uslingarna i Mintobarackerna — missförstå mig icke, jag menar verkligen de religiösa fanatikerna! — till Frankrike! Skjut dem och stoppa ned dem sex fot, innan de ännu kallnat! Det enda jag fruktar vore, att Ni efter en dylik procedur skulle känna Eder ganska allena i Canada. Där skulle nog på många platser bli så öde och tomt, att icke ens en hanes galande skulle höras. Ty sådan inverkan ha de härliga krigsåren haft på människornas sinnen — tyvärr!

I den förhoppningen, att snart få läsa något ännu bättre och humanare i Eder högt skattade avisa, förblir jag med kollegial hälsning,

Eder förbundne,

Calle P.

PRIVILEGIERAD AV STATEN

LÄR ENGELSKA

Statistiken visar, att den som lärt sig GOD engelska alltid förtjänar MINST $10 mera VARJE månad än förut. Vanligtvis har han ej heller så tungt arbete. Värdet av hans arbete ökas med ända till 70 proc., säga arbetsgivarna! — Flera svenskar lära engelska genom vår Skola än i någon annan Skola i världen. MÅNGA TUSENTAL landsmän hava genomgått vår kurs i engelska språket per korrespondens, och ALLTID med GLANSÄNDE RESULTAT. Det finnes ingen anledning varför ej Ni skulle göra detsamma! De kunskaper Ni vinner genom vår SKRIFTLIGA, personliga och omsorgsfulla undervisning äro för Er värda MÅNGA HUNDRATALS DOLLARS. Vi absolut garantera Er utmärkt resultat, eller det kostar Er ingenting. Insänd därför blott nu genast namn och adress och Ni mottager omgående utförliga, absolut KOSTNADSFRIA upplysningar om denna nya, lätta och så intressanta undervisning, jämte tusentals beedigade intyg. Skriv NU GENAST till:

Svenska Korrespondens Skolan
Avd. C., Station J. New York City